

AZ ÚJRATAPASZTALT ÓHAZA

A makói zsidóság világtalálkozóí¹

A bennünket körülvevő világot azáltal lakjuk be, hogy jelentéssel töltjük meg. Sokszor ugyanannak a térnek a legkülönbözőbb jelentései alakulnak ki. A jelentéshez pedig használat társul, legyen szó az ünnepek rítusairól vagy a mindennapok rutinjairól. A különböző csoportok különbözőképpen használhatják ugyanazt a teret. A tér – pusztá fizikai megjelenésén túl – a kogníció szintjére is kivetül: tapasztaljuk, ábrázoljuk azt, s emlékezünk rá, elbeszéléseinkben újraalkotjuk azt. Mindehhez keretet pedig az a csoport szolgáltat, amelyhez tartozunk.

Hacar hakados Makave – a Makói Szent Udvar alatt a makói orthodox főrabbi belzi chászid mintákat követő dédunokáját, Simon Lemberger rabbi közösségi vallási tekintélyként elismerő elszármazott makói orthodox zsidók értendők, akik többnyire a Szentföldön, részben pedig az USA-ban, Bécsben, Londonban és Ausztráliában élnek.

A történeti Magyarország területéről különböző világvárosokban újraalkult orthodox és chászid zsidó közösségek gyökeres változásokra adott válasza az azoj ví in der alter chájm elve lett, amely szerint ugyanúgy kell tenni mindent, mint a régi hazában. Ennek újratapasztalását 1994-től a makói világ találkozók segítik.

A felújított orthodox zsinagóga a makóiság egyik fő jelképévé vált. Az egykori Nagy és Kis zsidó utca a zarándoklatok során a felmenők elvesztett világát segít felidézni. A közösségi és genealógiai emlékezet szempontjából hasonló jelentőségűek a közösség egykori temetői, amelyek a makói közösség folytonosságát jelenítik meg az 1740 körüli püspöki telepítéstől a 20. század közepéig. Vorhand Mózes rabbi emléke körül pedig egy új nemzedéki emlékezet és „makóiság” új környezetbe illeszkedő önértelmezése alakul ki.

THE RE-EXPERIENCED OLD COUNTRY

World gatherings of the Jews of Makó

We inhabit the world around us by filling it with meaning. Often the same space acquires a wide variety of meanings. And meaning goes with use, whether the rites of feast days or the routines of everyday life. Different groups can use the same space differently. Apart from its mere physical appearance, space is also projected to the level of cognition: we experience and portray it, we remember it and recreate it in our narratives. The frame for all this is provided by the group to which we belong.

¹ A kiállítás koncepcióját összeállította: Glässer Norbert. A tárlatot a makói József Attila Múzeum, és az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem anyagából, valamint Glässer Norbert, Tóth-Ábri Péter, Urbancsok Zsolt, és a makói közösség fotóinak anyagából készítette és kivitelezte Glässer Norbert. A kiállítást megalapozó kutatás az OTKA K-68325-ös számú pályázatának támogatásával készült.

Hacar hakados Makave – the Makó Sacred Court applies to the Orthodox Jews originally from Makó, now living mainly in the Holy Land but also in the US, Vienna, London and Australia, who recognise as a religious authority of the community Rabbi Simon Lemberger, great grandson of the Orthodox Chief Rabbi of Makó who followed the Hasidic examples of Belz.

The response of the Orthodox and Hasidic Jewish communities from the territory of historical Hungary now re-established in different major cities became the principle of *azoj ví in der alter chájm*, do everything as it was done in the old country. Since 1994 the Makó world gatherings have helped to re-experience this.

The renovated Orthodox synagogue has become one of the main symbols of Makó identity. The former Great and Little Jewish Streets help the pilgrims to evoke the lost world of their forebears. Of similar significance for community and genealogical memory are the community's former cemeteries, representing the continuity of the Makó community from the time of the episcopal settlement around 1740 to the mid-20th century. A new generational memory and self-interpretation of Makó identity fitting the new environment has arisen around the memory of Rabbi Mózes Vorhand.



A felújított makói orthodox zsinagóga a bejáratban telefonáló rebbével
The renovated Orthodox synagogue of Makó with a rebbe phoning at the entrance



A zsinagóga padjaiban
On the benches of the synagogue



A rebbe imája
Rebbe at prayer



Vorhand Mózes főrabbi leszármazottai
Descendants of Chief Rabbi Vorhand



A Sábesz kimeneletel
End of the Sabbath



Hávdálá
Havdalah



Hávdálá
Havdalah



A makói zarándokok körtánca
Pilgrims to Makó in a round-dance



A makói zarándokház előtt
Outside the Makó pilgrims' house



A makói zarándokház férfi étkezője
The men's dining room in the pilgrims' house



Rituális étkezés a temetőlátogatást követően
Ritual meal following a visit to the cemetery



A rebbe asztalánál
At the rebbe's table



New York-i leszármazott a nagyapja sírjánál
Descendant from New York at the tomb of his grandfather



Vorhand Mózes sírházában
In the Ohel of Moshe Vorhand



Kérőcéduláját olvasó dédunoka
Great grandson reading his wish slip



Gyertyát gyújtó ükunokák
A great-great-grandchild lights a candle



Zarándokok
Pilgrims



Magyarország izraeli nagykövetének látogatása a makói közösségnél
The Hungarian Ambassador to Israel visits the Makó community



A magyar közösségek fogadják a köztársasági elnököt
The Hungarian communities receive the President of the Republic



A makói Talmud-iskola avatója Ashdodban
Inauguration of the Ashdod Makó yeshiva



A makói Talmud-iskola avatója Ashdodban
Inauguration of the Ashdod Makó yeshiva



Kiállítás megnyitó
Opening of the exhibition



Fényes Balázs megnyitja a kiállítást
Balázs Fényes opens the exhibition